

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA

ANTONIO TIZZANO

prednesené 22. septembra 2005¹

1. Uznesením z 10. júna 2004 položil Szombathely Városi Bíróság (Súd v Szombathely) Súdnemu dvoru tri prejudiciálne otázky, z ktorých dve sa týkajú výkladu smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (ďalej len „smernica 93/13“ alebo jednoducho „smernica“)², pričom tretia sa týka uplatniteľnosti práva Spoločenstva na spor, ktorý vznikol v niektorom členskom štáte pred jeho vstupom do Únie.

tvorená medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi na strane jednej a Maďarskou republikou na strane druhej (ďalej len „dohoda o pridružení“)³. Táto dohoda nadobudla účinnosť 1. februára 1994.

3. Podľa článku 67 dohody o pridružení:

I — Právny rámec

A — Právo Spoločenstva

Dohoda o pridružení a Akt o prístupení

2. V Bruseli bola 16. decembra 1991 podpísaná Európska dohoda o pridružení uza-

„Zmluvné strany sú si vedomé toho, že hlavnou podmienkou hospodárskej integrácie Maďarska do Spoločenstva je zblížovanie existujúcich a budúcich legislatívnych predpisov Maďarska s predpismi Spoločenstva. Maďarsko vyvinie úsilie na zabezpečenie čo najväčšej možnej zlučiteľnosti jeho legislatívnych predpisov s predpismi Spoločenstva.“
[neoficiálny preklad]

1 — Jazyk prednesu: taliančina.

2 — Ú. v. ES I. 95, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288.

3 — Ú. v. ES 1993, L 347, s. 2.

4. Článok 68 potom upresňuje:

„Zbližovanie práva bude zahŕňať najmä tieto oblasti... ochrana spotrebiteľov, ...“ [*neoficiálny preklad*].

5. Následne 16. apríla 2003 bol podpísaný v Aténach Akt o pristúpení Maďarska k Európskej únii⁴ a Akt o podmienkach pristúpenia (ďalej len „akt o pristúpení“)⁵, oba nadobudli účinnosť 1. mája 2004.

6. Článok 2 aktu o pristúpení ustanovuje:

„Odo dňa pristúpenia budú ustanovenia pôvodných zmlúv a aktov prijatých

orgánmi... pred pristúpením záväznú pre nové členské štáty a budú sa uplatňovať za podmienok stanovených v týchto zmluvách a v tomto akte“.

7. Pokiaľ ide o už existujúce smernice, článok 53 stanovuje:

„Nové členské štáty budú po pristúpení považované za adresátov smerníc a rozhodnutí v zmysle článku 249 zmluvy o ES... za predpokladu, že tieto smernice a rozhodnutia boli adresované všetkým súčasným členským štátom. S výnimkou smerníc a rozhodnutí, ktoré nadobudnú účinnosť podľa článku 254 odseku 1 a 2 zmluvy o ES, sa predpokladá, že novým členským štátom boli doručené oznámenia o takýchto smerniciach a rozhodnutiach odo dňa pristúpenia.“

4 — Zmluva medzi Belgickým kráľovstvom, Dánskym kráľovstvom, Spolkovou republikou Nemecko, Helénskou republikou, Španielskym kráľovstvom, Francúzskou republikou, Írskom, Talianskou republikou, Luxemburským veľkovevodstvom, Holandským kráľovstvom, Rakúskou republikou, Portugalskou republikou, Fínskou republikou, Švédskym kráľovstvom, Spojeným kráľovstvom Veľkej Británie a Severného Írska (členskými štátmi Európskej únie) a Českou republikou, Estónskou republikou, Cyperskou republikou, Lotyšskou republikou, Litovskou republikou, Maďarskou republikou, Maltskou republikou, Poľskou republikou, Slovinskou republikou, Slovenskou republikou o pristúpení Českej republiky, Estónskej republiky, Cyperskej republiky, Lotyšskej republiky, Litovskej republiky, Maďarskej republiky, Maltskej republiky, Poľskej republiky, Slovinskej republiky a Slovenskej republiky k Európskej únii (Ú. v. EÚ L 236, s. 17).

5 — Akt o podmienkach pristúpenia Českej republiky, Estónskej republiky, Cyperskej republiky, Lotyšskej republiky, Litovskej republiky, Maďarskej republiky, Maltskej republiky, Poľskej republiky, Slovinskej republiky a Slovenskej republiky a o úpravách zmlúv, na ktorých je založená Európska únia (Ú. v. EÚ L 236, s. 33).

8. Článok 54 stanovuje, že:

„Nové členské štáty prijímú opatrenia nevyhnutné na to, aby odo dňa pristúpenia dosiahli súlad s ustanoveniami smerníc a rozhodnutí v zmysle článku 249 zmluvy o ES..., pokiaľ

v prílohách uvedených v článku 24 alebo v ktoromkoľvek inom ustanovení tohto aktu nie je stanovená iná lehota.“

nerovnováhu v právach a povinnostiach strán vzniknutých na základe zmluvy, ku škode spotrebiteľa.“

Smernica 93/13

9. Účelom smernice 93/13 „je aproximovať zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia členských štátov, ktoré sa [týkajú — *neoficiálny preklad*] nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom“ (článok 1).

10. Podľa článku 2 písm. b) „spotrebiteľ“ znamená:

„akúkoľvek fyzickú osobu, ktorá v zmluvách podliehajúcich tejto smernici koná s cieľom, nevzťahujúcim sa k jeho obchodom, podnikaniu alebo povolaniu“.

11. Podľa článku 3 ods. 1:

„Zmluvná podmienka, ktorá nebola individuálne dohodnutá sa považuje za nekalú, ak napriek požiadavke dôvery spôsobí značnú

12. Článok 4 ods. 1 ďalej stanovuje, že:

„Bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia článku 7, nekalosť zmluvných podmienok sa hodnotí so zreteľom na povahu tovaru alebo služieb, na ktoré bola zmluva uzatvorená a na všetky okolnosti súvisiace s uzatvorením zmluvy, v dobe uzatvorenia zmluvy a na všetky ostatné podmienky zmluvy alebo na inú zmluvu, od ktorej závisí.“

13. Článok 6 ods. 1 ďalej stanovuje, že:

„Členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa podľa ich vnútroštátneho práva, neboli záväzné pre spotrebiteľa a aby zmluva bola podľa týchto podmienok naďalej záväzná pre strany, ak je jej ďalšia existencia možná bez nekalých podmienok.“

14. Podľa článku 7 ods. 1 napokon:

„Členské štáty zabezpečia, aby v záujme spotrebiteľov a subjektov hospodárskej súťaže existovali primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili súvislému uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov.“

15. Keďže ani akt o pristúpení ani jeho prílohy neustanovujú inak, bolo Maďarsko adresátom smernice 93/13 a bolo povinné prijať opatrenia nevyhnutné na to, aby ku dňu pristúpenia k Únii, a teda k 1. máju 2004, dosiahli súlad s ustanoveniami smerníc a rozhodnutí.

B — *Vnútroštátne právo*

16. Maďarsko ratifikovalo dohodu o pridružení zákonom 1/1994.

17. Podľa paragrafu 3 ods. 1 tohto zákona je v maďarskom právnom poriadku potrebné dbať o to, aby príprava a uzatváranie medzinárodných dohôd, ako aj príprava

a prijímanie vnútroštátneho práva boli zlučiteľné s predmetnou dohodou. Ďalej podľa odseku 2 citovaného paragrafu je pri vypracovávaní a prijímaní právnych predpisov potrebné dodržať povinnosti definované v článku 67 tej istej dohody o pridružení.

18. V súlade s týmto ustanovením bol prijatý zákon CXLIX/97 o zmene viacerých ustanovení maďarského občianskeho zákonníka (ďalej len „Ptk“), pričom sa do vnútroštátneho právneho poriadku zaviedol systém nekalých podmienok v spotrebiteľských zmluvách zlučiteľný so systémom upraveným smernicou 93/13. Zo spisu vyplýva, že po pristúpení sa už tento systém nemenil.

19. Podľa paragrafu 209/B Ptk:

„1. Všeobecná zmluvná podmienka alebo podmienka zmluvy uzavretej medzi spotrebiteľom a profesionálom je nekalá, ak v rozpore s požiadavkami dobrej viery určuje práva a povinnosti vyplývajúce zo zmluvy jednostranne a bez odôvodnenia na škodu jednej zo strán.

2. Práva a povinnosti sú jednostranne a bez odôvodnenia dojednané na škodu jednej zo strán, pokiaľ:

a) sa významným spôsobom vzdávajú od podstatných ustanovení, ktoré sa vzťahujú na zmluvu; alebo

b) sú v rozpore s predmetom a účelom zmluvy.

3. Na zistenie nekalosti podmienky je potrebné preskúmať všetky okolnosti, ktoré existujú v čase uzavretia zmluvy, ktoré viedli zmluvné strany k jej uzavretiu, ako aj povahu dohodnutej služby a vzťah sporej zmluvnej podmienky a ostatných zmluvných podmienok alebo iných zmlúv⁶.

20. Pokiaľ ide o to, čo je teraz dôležité, je potrebné pripomenúť najmä ustanovenia Ptk týkajúce sa napadnutia nekalých podmienok a podmienok, ktoré upravujú dôsledky, ktoré vyplývajú z uvedenia týchto podmienok do zmlúv.

21. Pokiaľ ide o napadnutie, Ptk stanovuje, že ak je všeobecná podmienka zmluvy nekalá, poškodená strana môže túto podmienku napadnúť (paragraf 209 ods. 1). Toto napadnutie sa musí písomne oznámiť druhej strane v lehote jedného roka. Po uplynutí tejto lehoty sa môže právo na napadnutie vykonať ešte prostredníctvom námietky proti tomu, kto žiada o plnenie povinností vyplývajúcich zo zmluvy [paragraf 236 ods. 1, 2 písm. c) a ods. 3].

22. Pokiaľ ide o dôsledky, vyplývajúce z existencie týchto podmienok, Ptk v tejto súvislosti zakotvuje zásadu, podľa ktorej je zmluva neplatná v celom rozsahu, pokiaľ by zmluvné strany bez neplatnej zmluvnej podmienky neboli zmluvu uzavreli (paragraf 239).

II — Skutkový stav a konanie

23. Účastníkmi konania vo veci samej sú Ynos Kft (ďalej len „Ynos“), spoločnosť, ktorá vykonáva činnosť sprostredkovania v oblasti nehnuteľností, a pán Varga János, stavebník.

24. S úmyslom predať nedávno opravenú synovu nehnuteľnosť⁷ na účel jej využitia ako

6 — Neoficiálny preklad.

7 — Z uznesenia o návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že dotknutá nehnuteľnosť je vlastníctvom syna pána Vargu v podieli 232/1038. Naopak, nevyplýva, že by bol vlastníkom ostatných podielov na nehnuteľnosti.

centra obchodných kancelárskych priestorov uzavrel pán Varga 10. januára 2002 so spoločnosťou Ynos zmluvu o sprostredkovaní predaja nehnuteľnosti, ktorá sa opierała o typovú zmluvu, ktorá obsahuje mnohé všeobecné podmienky.

25. Na základe tejto zmluvy mala Ynos nadobudnúť právo na odmenu vo výške 2 % z dohodnutej kúpnej ceny, keď bude sprostredkovanie úspešné. V bode 5 zmluvy sa upresňuje, že sprostredkovanie sa považuje za úspešné, pokiaľ sa zmluva uzavrie so zmluvným partnerom prostredníctvom sprostredkovateľa; v druhej vete toho istého bodu bolo tiež dohodnuté, že sprostredkovateľ má rovnako právo na odmenu v prípade, ak záujemca odmietne písomný návrh na kúpu alebo nájom týkajúci sa nehnuteľnosti s rovnakou alebo vyššou cenou ako cena určená v zmluve o sprostredkovaní.

26. Dňa 11. marca 2002 konatelia spoločnosti Ynos, pán Varga a jeho syn (posledný uvedený ako predávajúci) a páni Ragasits a Kovács (ako kupujúci) podpísali „principiálnu dohodu o uzavretí zmluvy“, v ktorej určili kúpnu cenu nehnuteľnosti, a dohodli sa, že do 15. marca 2002 uzavrú zmluvu alebo zmluvu o budúcej kúpnej zmluve.

27. K uvedenému dátumu však neboli uzavreté ani kúpna zmluva, ani zmluva o budúcej kúpnej zmluve. Napriek tomu sa spoločnosť Ynos domnievala, že jej sprostredkovanie bolo úspešné, a požadovala preto dohodnutú odmenu.

28. Keďže spoločnosť Ynos nedostala odmenu, obrátila sa na Súd v Szombathelyi. Pred týmto súdom pán Varga okrem iného namietal, že druhá veta bodu 5 zmluvy o sprostredkovaní, o ktorú sa opiera nárok spoločnosti Ynos, je nekalou podmienkou a že preto jej požadovaná odmena nepatrí. Podľa spoločnosti Ynos je táto námietka nedôvodná, keďže v tomto prípade neboli splnené kritériá uvedené v paragrafe 209/B Ptk, podľa ktorých sa posudzuje nekalosť zmluvnej podmienky.

29. Vzhľadom na to, že „keďže je možné konštatovať, že z pohľadu žalovaného ide o nekalú podmienku, je potrebné rozhodnúť vo veci vo svetle smernice“, položil Súd v Szombathelyi Súdnemu dvoru podľa článku 234 ES tieto prejudiciálne otázky:

„1. Môže sa článok 6 ods. 1 [smernice 93/13]... ktorý uvádza, že členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa podľa ich vnútroštátneho práva neboli záväzné pre spotrebiteľa, vykladať v tom zmysle, že môže predstavovať podklad pre také vnútroštátne ustanovenie, ako je ustanovenie paragrafu 209 ods. 1 [Ptk], uplatniteľné v prípade, keď je preukázaná nekalá povaha všeobecnej zmluvnej pod-

mienky, podľa ktorého nekalé podmienky nezaväzujú spotrebiteľa *ipso iure*, ale len ak spotrebiteľ urobí výslovné vyhlásenie v tomto zmysle, teda ak úspešne napadne zmluvu?

31. Na pojednávaní pred Súdnyim dvorom 21. júna 2005 sa zúčastnili maďarská a španielska vláda, ako aj Komisia.

2. Vyplýva z ustanovenia smernice, podľa ktorého zmluva zostáva záväzná pre strany za rovnakých podmienok, ak je jej ďalšia existencia možná bez nekalých podmienok, že hoci nekalé podmienky určené predajcom alebo dodávateľom nezaväzujú spotrebiteľa podľa ich vnútroštátneho práva, ale za absencie týchto podmienok tvoriacich časť zmluvy by predávajúci alebo dodávateľ neuzavrel túto zmluvu so spotrebiteľom, zmluva nie je neplatná v celom rozsahu, pokiaľ je jej ďalšia existencia bez nekalých podmienok možná?

3. Je z pohľadu uplatnenia práva Spoločenstva relevantná skutočnosť, že spor vznikol pred pristúpením Maďarskej republiky k Európskej únii, ale po prispôbení vnútroštátneho práva smernici?“

30. V konaní, ktoré sa takto začalo, predložili písomné pripomienky maďarská vláda, rakúska vláda, lotyšská vláda, poľská vláda, španielska vláda, česká vláda a Komisia.

III — Právny rozbor

32. Ako už bolo uvedené, Súd v Szombathely položil tri otázky, z ktorých dve sa týkajú podstaty sporu vo veci samej a ich predmetom je výklad smernice 93/13, pričom tretia má predbežný a všeobecnejší charakter, ktorý sa týka právomoci Súdneho dvora rozhodnúť v tomto konaní.

33. Pretože odpoveď na poslednú otázku môže spôsobiť, že odpovede na prvé dve otázky budú nadbytočné, domnievam sa, že je potrebné zmeniť poradie otázok položených Súdnemu dvoru a opýtať sa predovšetkým, či boli položené v súlade s ustanovením článku 234 ES.

O právomoci Súdneho dvora

34. Vlády, ktoré predložili pripomienky, ako aj Komisia totiž v širokom rozsahu diskuto-

vali o uplatniteľnosti smernice 93/13 na skutkové okolnosti, ktoré nastali pred pristúpením Maďarska k Spoločenstvu (1. mája 2004), pričom podľa príslušných odpovedí niektorí namietajú a iní obhajujú prípustnosť týchto otázok, ktoré boli vo veci samej položené Súdneho dvoru.

35. Osobitne podľa rakúskej a španielskej vlády sa smernica 93/13 určite na tento prípad vzťahuje. Podľa ich názoru totiž z článkov 67 a 68 dohody o pridružení a z paragrafu 3 zákona 1/1994, ktorým bola táto dohoda ratifikovaná, bolo Maďarsko už pred pristúpením povinné prispôbiť vnútroštátny právny poriadok ustanoveniam smernice. A práve na účel splnenia tejto povinnosti malo Maďarsko prijať vnútroštátnu právnu úpravu týkajúcu sa nekalých podmienok, na ktorej zlučiteľnosť s právom Spoločenstva sa teraz vnútroštátny súd pýta.

36. K rovnakému hoci inak odôvodnenému záveru dospela lotyšská vláda. Ak som dobre porozumel, táto vláda uznáva, že pred pristúpením nebola smernica 93/13 ako taká v Maďarsku uplatniteľná a že preto by sa mal predmetný prípad vyriešiť výlučne z hľadiska maďarskej právnej úpravy o nekalých zmluvných podmienkach, ktoré platili už v čase, keď nastali skutkové okolnosti sporu. Zdôrazňuje však, že hoci táto právna úprava predchádzala pristúpeniu, má aj tak za cieľ zabezpečiť zlučiteľnosť vnútroštátneho práv-

neho poriadku s citovanou smernicou, ktorej ustanovenia presne opakuje. Odpoveď Súdneho dvora na položené prejudiciálne otázky je teda nevyhnutná na zabezpečenie toho, aby sa predpisy práva Spoločenstva a totožné vnútroštátne právne predpisy vykladali rovnako. Lotyšská vláda sa na druhej strane domnieva, že judikatúra už uznala právomoc Súdneho dvora rozhodnúť o výklade predpisov Spoločenstva, keď prípad nie je upravený právom Spoločenstva, ale vnútroštátnymi ustanoveniami, ktoré odkazujú na právo Spoločenstva alebo sa s ním zosúladujú tým, že preberajú jeho obsah⁸.

37. Opačný názor zastáva Komisia a maďarská a česká vláda, ktoré sa z dôvodov, ktoré radšej rozoberiem neskôr (pozri ďalej body 41 až 43), domnievajú, že keďže skutkové okolnosti nastali v roku 2002, keď ešte Maďarsko nepristúpilo k Únii, smernica 93/13 sa na spor vo veci samej nemohla uplatňovať, a jej výklad Súdny dvorom teda nie je potrebný.

38. Musím predovšetkým pripomenúť, že podľa článku 234 ES môže vnútroštátny súd požiadať Súdny dvor, aby odpovedal na

⁸ — V tejto súvislosti odkazuje lotyšská vláda na rozsudok z 18. októbra 1990, Dzodzi, C-297/88 a C-197/89, Zb. s. I-3763.

prejudiciálnu otázku, pokiaľ považuje odpoveď na túto otázku za „nevyhnutnú“ pre vydanie vlastného rozhodnutia.

39. Ako je známe, Súdny dvor si v rámci hodnotenia vykonávaného vnútroštátnymi sudcami vyhradil priestor na posúdenie nevyhnutnosti a opodstatnenosti otázok položených Súdnemu dvoru až po možnosť v prípade potreby odmietnuť prejudiciálnu otázku z dôvodu neprípustnosti. Pri viacerých príležitostiach „sa domnieval, že nemôže odpovedať na prejudiciálnu otázku, ktorú položil vnútroštátny súd, pokiaľ je zrejmé, že požadovaný výklad predpisu práva Spoločenstva alebo posúdenie jeho platnosti nemá žiadnu súvislosť so skutočnosťami alebo s predmetom sporu vo veci samej, [alebo] ak problém je hypotetickej povahy“⁹.

40. Z tohto hľadiska Súdny dvor vylúčil svoju právomoc v prípade, pokiaľ je „zrejmé, že sa ustanovenie práva Spoločenstva, ktoré má Súdny dvor vyložiť, nemôže uplatniť“¹⁰.

9 – Rozsudok z 13. júla 2000, *Idéal tourisme*, C-36/99, Zb. s. I-6049, bod 20. Pozri tiež rozsudky zo 16. júla 1992, *Lourenço Dias*, C-343/90, Zb. s. I-4673, body 17 a 18; zo 16. júla 1992, *Meilicke*, C-83/91, Zb. s. I-4871, bod 25; z 15. decembra 1995, *Bosman*, C-415/93, Zb. s. I-4921, bod 61; z 9. marca 2000, *EKW a Wein & Co*, C-437/97, Zb. s. I-1157, bod 52 a z 21. januára 2003, *Bacardi-Martini a Cellier des Dauphins*, C-318/00, Zb. s. I-905.

10 – Rozsudok z 5. decembra 1996, *Reisdorf*, C-85/95, Zb. s. I-6257, bod 16.

41. Toto podľa môjho názoru nastalo v predmetnom prípade. Súhlasím totiž s maďarskou a českou vládou a s Komisiou, ktoré tvrdia, že v spore vo veci samej sa smernica nemôže uplatniť, ani sa na ňu nemôžu odvolávať jednotlivci, keďže skutkové okolnosti nastali v roku 2002, keď ešte Maďarsko nepristúpilo k Únii, a teda táto smernica pre neho nebola záväzná¹¹.

42. V tejto súvislosti je totiž akt o pristúpení veľmi jasný. Jeho článok 2 ustanovuje, že iba „odo dňa pristúpenia“ budú ustanovenia pôvodných zmlúv a aktov už prijatých orgánmi „záväznú pre nové členské štáty a budú sa uplatňovať“. Okrem toho podľa článkov 53 a 54 sa iba od tejto chvíle tieto štáty považujú za adresátov existujúcich smerníc a musia prijať opatrenia nevyhnutné na to, aby dosiahli súlad s ustanoveniami smerníc, pokiaľ nie je výslovne stanovené inak, čo pre skúmanú smernicu nie je stanovené.

43. Z hľadiska týchto jasných ustanovení sa musia vykladať aj články 67 a 68 predchádzajúcej dohody o pridružení, ktorá nadobudla účinnosť 1. februára 1994, ktoré sa, ako správne podotkli maďarská vláda

11 – V tejto súvislosti pozri stanovisko, ktoré vyslovil Súdny dvor v obdobnej veci v rozsudku z 15. júna 1999, *Andersson a Wäkerås-Andersson*, C-321/97, Zb. s. I-3551, bod 3.

a Komisia, obmedzujú na ustanovenie, že „hlavnou podmienkou hospodárskej integrácie Maďarska do Spoločenstva je zblížovanie existujúcich a budúcich legislatívnych predpisov Maďarska s predpismi Spoločenstva“ a že preto musí Maďarsko „vyvin[úť] úsilie na zabezpečenie čo najväčšej možnej zlučiteľnosti jeho legislatívnych predpisov“, najmä predpisov v oblasti „ochrany spotrebiteľa“, „s predpismi Spoločenstva“.

44. Teda na rozdiel od tvrdení rakúskej a španielskej vlády neukladali citované články Maďarsku povinnosť zosúladiť smernicu 93/13 v okamihu, ktorý predchádzal okamihu, ktorý bol jasne ustanovený aktom o pristúpení, ale ako pripomenula Komisia, iba povinnosť „vyvinúť úsilie“ „na zabezpečenie čo najväčšej možnej zlučiteľnosti“ vnútroštátneho právneho poriadku s právnym poriadkom Spoločenstva tak, aby sa umožnila „hospodárska integrácia Maďarska do Spoločenstva“ a jeho budúce pristúpenie k Spoločenstvu.

45. Opačný názor by sa mohol oprieť tak, ako to urobila lotyšská vláda, o ustálenú judikatúru Súdneho dvora, ktorá pripúšťa prípustnosť návrhu na začatie prejudiciálneho konania, keď sa z dôvodu ich osobnej alebo vecnej pôsobnosti na spor vo veci samej neuplatňujú predpisy práva Spoločen-

stva, ktorých výklad sa požaduje, ale iba vnútroštátne ustanovenia, ktoré odkazujú na právo Spoločenstva alebo sa s ním zosúladujú.¹²

46. Inými slovami, hoci aj s určitou nútenosťou je možné rozšíriť logiku, na ktorej spočíva táto judikatúra aj na skúmaný prípad, hoci v tomto prípade sa namieta uplatniteľnosť práva Spoločenstva z dôvodu časovej pôsobnosti.

47. Dalo by sa teda povedať aj vo vzťahu ku skúmanému prípadu, že „pokiaľ vnútroštátna právna úprava“, akou je maďarská právna úprava o nekalých podmienkach, „je v súlade s právom Spoločenstva, pre riešenia, ktoré prináša vo vnútroštátnej situácii..., existuje určitý záujem Spoločenstva, aby sa ustanovenia alebo pojmy, prevzaté z práva Spoločenstva vykladali rovnako bez ohľadu na podmienky, v ktorých sa uplatňujú, *aby sa vylúčili budúce rozdiely vo výklade*“¹³.

12 — Pozri rozsudky Dzodzi, už citovaný; z 8. novembra 1990, Gmurzynska-Bscher, C-231/89, Zb. s. I-4003; z 25. júna 1992, Federconsorzi, C-88/91, Zb. s. I-4035; z 12. novembra 1992, Fournier, C-73/89, Zb. s. I-5621; zo 17. júla 1997, Giloy, C-130/95, Zb. s. I-4291; zo 17. júla 1997, Leur-Bloem, C-28/95, Zb. s. I-4161; z 26. novembra 1998, Bronner, C-7/97, Zb. s. I-7791; z 11. januára 2001, Kofisa Italia, C-1/99, Zb. s. I-207; z 11. októbra 2001, Adam, C-267/99, Zb. s. I-7467 a z 15. januára 2002, Andersen og Jensen, C-43/00, Zb. s. I-379. V opačnom zmysle pozri rozsudok z 28. marca 1995, Kleinwort Benson, C-346/93, Zb. s. I-615.

13 — Rozsudky Dzodzi, už citovaný, bod 37 a Giloy, už citovaný, bod 28. Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

48. Keby sa postupovalo podľa tejto logiky, bolo by možné vyhlásiť tento návrh na začatie prejudiciálneho konania za prípustný.

ešte jasnejšie dôvody neprípustnosti tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

49. Musím však povedať, že tento záver by ma trochu dostal do rozpakov.

52. V prvom rade sa mi zdá, že uznesenie maďarského súdu neobsahuje podstatné náležitosti pre rozhodnutie Súdneho dvora.

50. Keby bol totiž prijatý, mohol by ešte viac rozšíriť judikatúru, ktorá podľa môjho názoru musí byť výnimočná, keďže, ako to namietala právna veda ako aj niektorí generálni advokáti, rozširuje rozsah prejudiciálnej právomoci Súdneho dvora až do krajných medzí (ak ich dokonca neprekračuje) tým, že mu umožňuje rozhodovať v prípadoch, v ktorých sa zjavne právo Spoločenstva neuplatňuje na spor vo veci samej a existuje iba *budúci*, a teda čisto hypotetický záujem na jeho jednotnom výklade.^{14 15}

53. Z tohto hľadiska by som napríklad mohol poznamenať, že z uznesenia o návrhu na začatie prejudiciálneho konania ani jasne nevyplýva, či sa pán Varga môže považovať za „spotrebiteľa“, hoci týmto postavením sa v tomto prípade podmieňuje uplatňovanie a relevancia smernice 93/13.¹⁶

51. Nemám dôvod predlžovať rozbor pri tejto otázke a pri spore, ktorý vyvolala; podľa môjho názoru totiž v tomto prípade existujú

54. Ale odhliadnuc od toho podotýkam, že celá prejudiciálna otázka, počínajúc od jej relevancie na účely rozhodnutia vo veci samej, je vymedzená v podstate na základe tvrdení jedného z účastníkov a navyše vnútroštátny súd ešte o dôvodnosti týchto tvrdení nerozhodol.

14 – Pozri najmä návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Tesouro vo veci Kleinwort-Benson a generálny advokát Ruiz-Jarabo Colomer vo veci Kofisa Italia, oba už citované v poznámke pod čiarou 12.

15 – Zdá sa, že uznesenie z 26. apríla 2002, VIS Farmaceutici Istituto scientifico delle Venezie, C-451/00, neuvverejnený v Zbierke, bod 21 podporuje rozpaky generálneho advokáta.

16 – Je totiž známe, že táto smernica sa vzťahuje iba na „zmluv[ý] uzatvoren[é] medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom“ (článok 1) a že „spotrebiteľ“ znamená „akúkoľvek fyzickú osobu, ktorá... koná s cieľom, nevzťahujúcim sa k jeho obchodom podnikaniu alebo povolaniu“ [článok 2 písm. b)]. Mám veľké pochybnosti o tom, že sa v tomto zmysle môže za „spotrebiteľa“ považovať stavebník, akým je pán Varga, ktorý potom, ako opravil nehnuteľnosť na účel jej využívania ako centrum pre obchodné kancelárske priestory s úmyslom predat túto nehnuteľnosť uzavrie zmluvu o sprostredkovaní predaja nehnuteľnosti s určitou spoločnosťou (pozri vyššie body 23 a 24).

55. V uznesení je totiž uvedené: na jednej strane, že podľa žalovaného (pána Vargu) druhá veta bodu 5 zmluvy o sprostredkovaní, ktorá uznáva, že sprostredkovateľ má rovnako právo na odmenu v prípade, ak záujemca odmietne písomný návrh na kúpu alebo nájom týkajúci sa nehnuteľnosti s rovnakou alebo vyššou cenou ako cena určená v zmluve o sprostredkovaní, „je nekalou podmienkou“; na druhej strane, že podľa žalujúcej spoločnosti (Ynos) „nejde o nekalú podmienku, keďže v paragrafe 209/B Ptk (uplatniteľné vnútroštátne právo) sú presne vymedzené kritériá, podľa ktorých sa posudzujú nekalosť zmluvnej podmienky“.

56. Súd v Szombathely sa však pri uvádzaní dôvodov, ktoré ho viedli k tomu, aby položil prejudiciálnu otázku, obmedzuje na tvrdenie, že „z pohľadu žalovaného ide o nekalú podmienku, a preto je potrebné rozhodnúť vo veci vo svetle smernice“.

57. Takýmto spôsobom vnútroštátny súd preukazuje, že zakladá nevyhnutnosť výkladu smernice 93/13, a teda relevanciu položených otázok, iba na tvrdeniach žalovaného, ktorý práve tvrdí, že v predmetnom prípade ide o nekalú podmienku. Naopak, vnútroštátny súd vôbec neuvádza, či podľa jeho názoru o takúto podmienku ide, pretože sa obmedzuje na tvrdenie, že keby to tak bolo,

tak by bol podstatný výklad smernice 93/13, ktorá upravuje tento druh podmienok v spotrebiteľských zmluvách.

58. Pri absencii stanoviska vnútroštátneho súdu o tejto veci teda ostane relevancia prejudiciálnej otázky na účely rozhodnutia v konaní vo veci samej spojená výlučne s prípadným prijatím tvrdenia pána Vargu, o ktorom vnútroštátny súd ešte nerozhodol.

59. Musím však pripomenúť, že podľa známej a ustálenej judikatúry „na účely toho, aby sa Súdnemu dvoru umožnil výkon jeho úlohy (podľa článku 234 ES) v súlade so Zmluvou, je nevyhnutné, aby v prípade, ak to zo spisu nevyplýva jednoznačne, vnútroštátne súdy objasnili dôvody, na základe ktorých považujú odpoveď na nimi položené prejudiciálne otázky za nevyhnutnú pre vyriešenie sporu“¹⁷.

60. Toto sa však v tomto prípade nestalo. Tým totiž, že Súd v Szombathely nezaujal stanovisko k uvedenej predchádzajúcej otázke (k existencii nekalej podmienky

¹⁷ — Rozsudok zo 16. decembra 1981, Foglia, 244/80, Zb. s. 3045, bod 17.

v tomto prípade), neobjasnil, z akých dôvodov je pre jeho rozhodnutie vo veci samej potrebné, aby Súdny dvor vyložil smernicu 93/13 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách.

61. Na druhej strane sa ani nedomnievam, že Súdny dvor môže nahradiť vnútroštátny súd a určiť, či je bod 5 zmluvy o sprostredkovaní predaja nehnuteľnosti uzavretej medzi spoločnosťou Ynos a pánom Vargom nekalou podmienkou. Pripomínam totiž, že podľa ustálenej judikatúry „úloha Súdneho dvora sa obmedzuje na to, že poskytuje vnútroštátnemu súdu výkladové prvky nevyhnutné pre rozhodnutie veci, ktorá mu bola predložená, pričom do právomoci vnútroštátneho súdu patrí uplatňovať právne predpisy tak, ako ich vykladá Súdny dvor, na konkrétny prípad“¹⁸.

62. Preto by Súdny dvor mohol tiež vyložiť článok 3 smernice, ktorý vymedzuje, že nekalou podmienkou je akákoľvek podmienka, „ktorá nebola individuálne dohodnutá“ a ktorá „napriek požiadavke dôvery spôsobí značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán vzniknutých na základe zmluvy, ku škode spotrebiteľa“, ako sa zdá, že navrhuje Komisia. Nemohol by však v žiadnom prípade nahradiť Súd v Szombathely, aby určil, či zmluvná podmienka namietaná pred týmto súdom zod-

povedá požiadavkám ustanoveným v spomínanom ustanovení smernice (absencia individuálnej dohody a značná nerovnováha v zmluvných právach a povinnostiach). Takto by totiž Súdny dvor nakoniec uplatňoval na konkrétny prípad právo Spoločenstva, o ktorého výklad sa žiada, pričom by vykonal úlohu, ktorá neprináleží jemu, ale iba vnútroštátnemu súdu, ktorý rozhoduje o spore vo veci samej¹⁹.

63. Vzhľadom na vyššie uvedené sa musí namietajú, že to, čo vnútroštátny súd žiada od Súdneho dvora, je v skutočnosti iba poradné stanovisko. Nielen to, pri dôkladnejšom pohľade tento súd žiada o stanovisko, ktorého predmetom sa zdajú byť čisto hypotetické otázky, keďže je prinajmenšom pochybné, že rozhodnutie Súdneho dvora bude užitočné pre rozhodnutie sporu vo veci samej.

64. Ak totiž z dôvodu vyššie uvedených hľadísk neobsahuje uznesenie o návrhu na začatie prejudiciálneho konania nevyhnutné údaje, na druhej strane poskytuje prvky, ktoré vážne sponchyňujú relevanciu rozhodnutia Súdneho dvora pre odpoveď na prvé dve položené prejudiciálne otázky.

18 — Pozri rozsudky z 22. júna 1999, Lloyd Schuhfabrik Meyer, C-342/97, Zb. s. I-3819, bod 11 a z 27. septembra 2001, Bacardi, C-253/99, Zb. s. I-6493, bod 58.

19 — O to viac, že v takom prípade sa zdá, že kvalifikácia zmluvnej podmienky predpokladá — ako to okrem iného požaduje aj článok 4 smernice (pozri vyššie bod 12) — presné hodnotenie „všetkých okolností“ súvisiacich s uzatvorením zmluvy o sprostredkovaní, ako aj pozorné preskúmanie vnútroštátnej judikatúry, týkajúcej sa vymedzenia predmetu tohto zmluvného typu, ktorá zjavne nie je homogénna, na konštatovanie čoho sa vnútroštátny súd obmedzuje vo svojom uznesení.

65. Z toho, čo uvádza vnútroštátny súd, totiž vyplýva, že:

i) spoločnosť Ynos žiada úhradu odmeny za vykonané sprostredkovanie, pričom svoj nárok opiera o bod 5 zmluvy;

ii) pán Varga namieta proti tomuto nároku, pričom vykonáva svoje právo vznesením námietky o nekalej povahe zmluvnej podmienky;

iii) spoločnosť Ynos odpovedá, že táto zmluvná podmienka nie je nekalá, a teda z tohto hľadiska je úplne platná.

66. Vzhľadom na tieto okolnosti sa mi zdá, že môžem predovšetkým považovať odpoveď na prvú otázku, v ktorej sa vnútroštátny súd pýta, či článok 6 ods. 1 smernice 93/13 bráni takej vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej sa môže vyhlásiť, že nekalá podmienka nezaväzuje spotrebiteľa iba vtedy, ak ju výslovne namietal, za zjavne irelevantnú.

67. Ako totiž správne pripomenula maďarská vláda, aj keď sa pripustí, že bod 5 zmluvy

o sprostredkovaní je nekalou podmienkou, a teda nezaväzuje pána Vargu, prvá otázka by ostala aj tak irelevantná. Keďže totiž v tomto prípade bola neplatnosť zmluvnej podmienky uplatnená formou námietky, ako to umožňuje vnútroštátne právo (pozri bod 21 vyššie), nie je na účely sporu vo veci samej potrebné vedieť, či vyhlásenie neplatnosti zmluvnej podmienky je výsledkom námietky alebo či by sa aj tak mohlo dosiahnuť uznanie neúčinnosti zmluvnej podmienky súdom z úradnej moci.

68. Vzhľadom na tieto isté okolnosti sa mi zdá pochybná aj relevancia odpovede na druhú otázku, ktorou sa vnútroštátny súd pýta, či článok 6 ods. 1 smernice bráni takej vnútroštátnej právnej úprave, akou je maďarská právna úprava, ktorá ustanovuje, že pokiaľ existuje nekalá podmienka, zmluva ostane v ostávajúcej časti záväzná, iba ak by ju zmluvné strany boli uzavreli aj bez tejto zmluvnej podmienky.

69. Ako som už totiž uviedol, spoločnosť Ynos žiada úhradu odmeny, pričom tento nárok opiera o bod 5 zmluvy o sprostredkovaní. Rozhodujúce v tomto prípade je teda vedieť, či táto zmluvná podmienka je nekalá, a teda či je záväzná pre spotrebiteľa. Naopak, je úplne irelevantné vedieť, či a za akých podmienok sa rozširuje neplatnosť zmluvnej podmienky považovanej za nekalú na ostatné ustanovenia zmluvy. Ak je totiž bod 5 zmluvy neplatný, či táto neplatnosť ostane obmedzená iba na tento bod, alebo sa rozšíri aj na

ostatné zmluvné podmienky, spoločnosť Ynos nebude mať právo na dohodnutú odmenu, ktorá sa opiera práve o tento zmluvný bod.

ods. 1 smernice 93/13 bráni takej vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej sa môže vyhlásiť, že nekalá podmienka nezaväzuje spotrebiteľa iba vtedy, ak ju výslovne namietal.

70. Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy sa preto domnievam, že otázky, ktoré položil súd v Szombathelyi, majú jednak čisto hypotetickú povahu a jednak sa nejavia relevantnými pre rozhodnutie sporu vo veci samej. V dôsledku toho navrhujem, aby Súdny dvor vyhlásil, že nemá právomoc na ich zodpovedanie.

73. V tejto súvislosti súhlasím so španielskou vládou a s Komisiou, ktoré tvrdia, že odpoveď na túto otázku jasne vyplýva z judikatúry Súdneho dvora.

71. Pre prípad, že by Súdny dvor nechcel postupovať týmto spôsobom, ako aj z dôvodov úplnosti rozboru považujem za vhodné preskúmať aj tak dve vecné otázky, ktoré sa týkajú výkladu článku 6 ods. 1 smernice 93/13.

O veci samej

O prvej otázke

72. Ako bolo uvedené, prvou otázkou sa v podstate vnútroštátny súd pýta, či článok 6

74. Už dvakrát totiž Súdny dvor potvrdil, že „ochrana zabezpečená spotrebiteľom smernicou spôsobuje, že vnútroštátny súd... môže z úradnej povinnosti posúdiť protiprávnosť zmluvnej podmienky“. Totiž „možnosť súdu posúdiť z úradnej povinnosti protiprávnosť zmluvnej podmienky je vhodným prostriedkom na dosiahnutie cieľa uvedeného v článku 6 smernice, ktorým je zabrániť tomu, aby bol spotrebiteľ viazaný nekalou podmienkou, ako aj cieľa článku 7, keďže toto preskúmanie môže mať odradzujúci účinok, a preto môže prispieť k tomu, aby sa prestali nekalé podmienky uvádzať do zmlúv uzavretých medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom“²⁰.

20 — Pozri rozsudky z 27. júna 2000, *Océano Grupo Editorial a Salvat Editores*, C-240/98 až C-244/98, Zb. s. I-4941, body 28 a 29 a z 21. novembra 2002, *Cofidis*, C-473/00, Zb. s. I-10875, bod 32.

75. Vzhľadom na túto judikatúru sa mi preto zdá jasné, že článok 6 ods. 1 smernice 93/13 bráni takej vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej sa môže vyhlásiť, že nekalá podmienka nezaväzuje spotrebiteľa iba vtedy, ak ju výslovne namietať.

O druhej otázke

76. Druhou otázkou sa vnútroštátny súd pýta, či článok 6 ods. 1 smernice bráni takej vnútroštátnej právnej úprave, akou je maďarská právna úprava, ktorá ustanovuje, že pokiaľ existuje nekalá podmienka, zmluva ostane v ostávajúcej časti záväzná, iba ak by ju zmluvné strany boli uzavreli aj bez tejto zmluvnej podmienky.

77. Rovnako ako rakúska a poľská vláda a Komisia sa domnievam, že odpoveď na túto otázku musí byť kladná, keďže sa zdá, že táto právna úprava je v rozpore so znením, ako aj s účelom smernice.

78. V zmysle článku 6 ods. 1 totiž „členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa

podľa ich vnútroštátneho práva neboli záväzné pre spotrebiteľa a aby zmluva bola podľa týchto podmienok naďalej záväzná pre strany, ak je jej ďalšia existencia možná bez nekalých podmienok“²¹.

79. Podľa tohto ustanovenia je teda bežným dôsledkom existencie nekalej podmienky v zmluve neúčinnosť iba tejto zmluvnej podmienky a zachovanie ostatných ustanovení dohody, ktorá po vylúčení nerovnováhy na škodu spotrebiteľa naďalej zaväzuje zmluvné strany. Toto všeobecné pravidlo neplatí iba vtedy, ak táto zmluva nemôže objektívne existovať bez nekalej podmienky; a teda nie vtedy, ak sa podľa posúdenia *a posteriori* zdá, že jedna zo zmluvných strán (pravdepodobne predajca alebo dodávateľ, ktorý ju vyhotovil,) by neuzavrela dohodu bez tejto podmienky.

80. Tento výklad potom potvrdzuje aj účel skúmaného ustanovenia a, všeobecnejšie povedané, smernice. Ako som pripomenul vyššie, smernica totiž sleduje skôr vyváženie zmluvného postavenia spotrebiteľa tým, že zabraňuje tomu, aby bol „viazaný nekalou podmienkou“, ako ochranu zmluvnej slobody zmluvných strán a ešte menej ochranu predajcu alebo dodávateľa, ktorý by naopak mohol mať záujem na tom, aby sa oslobodil od povinností zo zmluvy, ktorá je pre neho po vyvážení menej výhodná.

21 — Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

81. Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy sa ustanovuje, že pokiaľ existuje nekalá podmienka, zmluva ostane v ostávajúcej časti záväzná, iba ak by ju zmluvné strany boli uzavreli aj bez tejto zmluvnej podmienky.

IV — Návrh

82. Na základe predchádzajúcich úvah preto navrhujem, aby Súdny dvor vyhlásil, že nemá právomoc na zodpovedanie prejudiciálnych otázok, ktoré mu položil Szombathelyi Városi Bíróság.

Subsidiárne pre prípad, že Súdny dvor vyhlási, že má túto právomoc, navrhujem, aby odpovedal takto:

1. Článok 6 ods. 1 smernice Rady 93/13/CEE z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách bráni takej vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej sa môže vyhlásiť, že nekalá podmienka nezaväzuje spotrebiteľa iba vtedy, ak ju výslovne namietal.
2. Článok 6 ods. 1 smernice Rady 93/13/CEE z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách bráni takej vnútroštátnej právnej úprave, akou je maďarská právna úprava, ktorá ustanovuje, že pokiaľ existuje nekalá podmienka, zmluva ostane v ostávajúcej časti záväzná, iba ak by ju zmluvné strany boli uzavreli aj bez tejto zmluvnej podmienky.